

Uzņēmējdarbības vide

Darbaspēks un nodarbinātība

Darba tiesiskās attiecības regulē Rumānijas Darba kodekss un kolektīvais darba līgums. Darba līgums ir darba tiesisko attiecību noformējums. Valstī noteiktā minimālā bruto alga nekvalificētam darbiniekam ir 600 RON (~143 EUR) un darbiniekam ar augstskolas izglītību - 1200 RON (~285 RON).

Darba nedēļa ir piecas dienas un darba dienas ilgums ir astoņas stundas. Maksimālais darba stundu skaits ar virsstundām nedrīkst pārsniegt 48 stundas nedēļā. Par virsstundām var saņemt papildus samaksu, kas ir 100% no bruto algas, vai brīvu dienu.

Papildus valstī noteiktajām brīvdienām darbiniekam pienākas reizi gadā 21 dienu ilgs apmaksāts atvaļinājums vai apmaksātas brīvdienas likumā noteiktos gadījumos.

Darba attiecības izbeidz:

- ja to paredz likums,
- pusēm vienojoties,
- vienpusēji likumā noteiktos gadījumos,
- atlaižot darbinieku,
- darbiniekam atkāpjoties no amata.

Ja darbinieks nolēmis aiziet no darba, tad par to jābrīdina savlaicīgi, proti, padotajiem 15 dienas un vadītājiem 30 kalendārās darba dienas iepriekš. Ja vadītājs nolēmis atlaist darbinieku, tad darba ņēmējs par to jābrīdina 20 kalendārās darba dienas iepriekš.

Ārvalstu rezidenti, kuri strādā Rumānijā, nepieciešams iesniegt nodokļu anketu Rumānijas nodokļu pārvaldē, lai iegūtu nodokļu reģistra numuru. Uzturēšanās atļaujas numuru izmanto kā nodokļu identifikācijas numuru, reģistrējoties Rumānijas nodokļu pārvaldē.

Ārvalstniekiem, kas strādā Rumānijā, vispirms jāsaņem darba atļauja, lai varētu saņemt uzturēšanās atļauju.

Darba atļaujas nav nepieciešamas šādiem ES dalībvalstu pilsoņiem: Igaunijas, Somijas, Polijas, Slovākijas, Čehijas, Kipras, Zviedrijas, Slovēnijas, Latvijas, Lietuvas un Bulgārijas. ES pilsoņiem jāsaņem reģistrācijas sertifikāti uzturēšanās atļaujas vietā.

Ārvalstnieki, kuru uzturēšana ilgāka par 90 dienām (pēc kārtas) nepieciešams saņemt pagaidu uzturēšanās atļauju, ja vien kādas starptautiskās vienošanās vai normatīvie akti neparedz citādāk.

2009. gadā nodarbināto skaits sasniedza 9,2 milj. cilvēku, no tiem 41% strādā pakalpojumu sfērā, 29% lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zvejniecībā, 19% rūpniecībā un 8% celtniecībā. Bezdarbnieku skaits 2009. gadā sasniedza 681 tūkst., kas salīdzinājumā ar 2008. gadu pieauga par 18,4%. Bezdarba līmenis 2009. gadā sasniedza 7,8%. 2007. gadā bezdarba līmenis bija zemākais vairāku gadu laikā – 4%.

Uzņēmējdarbības veidi

Rumānijas komerclikums paredz šādus uzņēmējdarbības veidus:

- Sabiedrība ar ierobežotu atbildību (*societate cu raspundere limitata – SRL*)
- Akciju sabiedrība (*societate pe actiuni – SA*)
- Pilnsabiedrība (*societate in nume colectiv - SNC*)
- Komandītsabiedrība (*societate în comandita simpla – SCS*)
- Akciju komandītsabiedrība (*Societate în Comandita pe Actiuni - SCA*)
- Ārvalstu uzņēmuma filiāles un pārstāvniecības

Izplatītākie uzņēmējdarbības veidi Rumānijā ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību un akciju sabiedrība.

Sabiedrība ar ierobežotu atbildību

Sabiedrības ar ierobežotu atbildību dalībnieki atbild par uzņēmumu saistībām savu ieguldījumu apmērā. SIA pamatkapitālam jābūt vismaz 200 RON (~47 EUR), katras daļas vērtībai vismaz 10 RON. SIA dibinātāju skaits ir no 1 līdz 50. Dalībnieki var būt fiziskas vai juridiskas personas, kuriem 100% daļas var piederēt tikai vienā SIA.

Akciju sabiedrība

Akciju sabiedrības akcionāri, fiziskas vai juridiskas personas, atbild par uzņēmuma saistībām parakstītā pamatkapitāla apjomā. Minimālais akciju sabiedrības statūtkapitāls ir 90 000 RON (~21 377 EUR). Minimālais akcionāru skaits - 2. Lielākais akcionāru skaits nav noteikts. Akcijas vērtība nedrīkst būt mazāka par 0,10 RON.

Akciju sabiedrības pārvaldes divi veidi:

- unitārais veids nozīmē, ka uzņēmumu pārvalda viens vai vairāki administratori (nepārskaitlis), kuri veido uzņēmuma valdi. Valde var iecelt uzņēmuma vadību – vienu vai vairākus direktorus. Tiem uzņēmumiem, kuru finanšu stāvokli pārbauda auditors, direktoru iecelšana ir obligāta un minimālais administratoru skaits šādā uzņēmumā ir trīs.

- Duālais veids – uzņēmuma pārvaldi veic valde un uzraudzības padome: valde nodarbojas ar uzņēmuma pārvaldi un informē uzraudzības padomi par uzņēmuma darbību. Uzraudzības padome kontrolē uzņēmuma valdes darbu un informē par tās darbību akcionāru pilnsapulci.
Unitārā sistēmā administratori un direktori, bet duālā sistēmā uzraudzības padome darba līguma vietā ar uzņēmumu var slēgt pārvaldes līgumu.

Pārstāvniecība

Ārvalstu uzņēmumi Rumānijā var dibināt savas pārstāvniecības. Pārstāvniecība nedrīkst veikt komercdarbību, bet ir tiesīgas veicināt un pārraudzīt ārvalstu uzņēmuma darbu. Pārstāvniecībai ir jābūt bankas konta numuram Rumānijas nacionālajā valūtā. Lai reģistrētu pārstāvniecību, uzņēmumam jāiesniedz pieteikums Ekonomikas ministrijā un jāsaņem licence, kas katru gadu ir jāatjauno par maksu 1200 RON (~285 EUR). Bez tam pārstāvniecībai jāreģistrējas Finanšu ministrijā un Rumānijas Tirdzniecības kamerā. Gada ienākuma nodoklis ir 4000 EUR (~950 EUR).

Filiāle

Ārvalstu uzņēmums var īstenot uzņēmējdarbību Rumānijā ar filiāles starpniecību. Filiāle ir juridiska persona un ir pakļauta Rumānijas likumdošanai. Mātes uzņēmumam jāieceļ filiāles galvenais pārvaldnieks, kas pārstāv filiāli darījumos ar Rumānijas partneriem. Filiāle var īstenot tikai tās aktivitātes, kuras noteicis mātes uzņēmums.

Uzņēmuma reģistrācija

Sabiedrības ar ierobežotu atbildību un akciju sabiedrības reģistrācija ir līdzīga. Uzņēmuma dibināšanas līgumu paraksta akcionāri. SIA gadījumā parakstītais pamatkapitāls jāiemaksā atbilstoši dibināšanas statūtiem. Akciju sabiedrībās gadījumā akcionāri iemaksā vismaz 30% no pamatkapitāla.

Uzņēmuma reģistrs izsniedz Reģistrācijas sertifikātu un Reģistrācijas numuru. Atsevišķi jāreģistrējas kā PVN maksātājam.

Reģistrācijai nepieciešamais laiks ir 5-7 dienas no tā brīža, kad reģistrā ir iesniegti visi vajadzīgie dokumenti.

Nodokļu politika

Rumānijas nodokļu politikas normatīvā bāze ir Rumānijas Nodokļu kodekss un Nodokļu procedūras kodekss.

Uzņēmuma ienākuma nodoklis

Ar uzņēmuma ienākuma nodokli apliek ienākumus, ko Rumānijā reģistrētie uzņēmumu gūst Rumānijā un ārvalstīs un nerezidentu uzņēmumi gūst Rumānijā. Uzņēmuma ienākuma nodokļa standartlikme ir 16%.

Ieturamais nodoklis

Dividendes - 16%

Procentu likmes - 0% un 16%

Autoratlīdzība - 16%

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Ar iedzīvotāju ienākuma nodokli tiek aplikti visi Rumānijas rezidenta ienākumi, kas gūti Rumānijā un ārvalstīs, izņemot alga, kas saņemta ārvalstīs par tur sniegtajiem pakalpojumiem. Ar ienākuma nodokli tiek aplikti Rumānijas nerezidenta ienākumi, kas gūti Rumānijā. Ārvalstu pilsoņiem, kuriem piemērots Rumānijas iedzīvotāju ienākuma nodoklis, katru mēnesi jāsamaksā iedzīvotāju ienākuma nodoklis un jāveic iemaksas Rumānijas veselības apdrošināšanas fondā.

Nodokļi darba ņēmējiem:

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis ar standartlikmi - 16%.

Veselības apdrošināšana – 5,5%

Iemaksas pensiju fondā – 10,5%

Iemaksas bezdarbnieku fondā – 0,5%

Nodokļi darba devējiem:

Sociālās apdrošināšanas iemaksas: 20,8%; 25,8% vai 30,8% atkarībā no darba apstākļiem. 20,8% jāmaksā, ja darba apstākļi ir apmierinoši.

Veselības apdrošināšana – 5,2%

Iemaksas slimības pabalstiem - 0,85%

Algu garantijas fondā - 0,25%

Bezdarba fondā - 0,5%,

Darba negadījumu fondā - 0,15%-0,85%

Nodarbinātības biroja komisijas maksa - 0,25% līdz 0,75%

Pievienotais vērtības nodoklis

Kopš 2010. gada 1. jūlija pievienotās vērtības nodokļa standartlikme ir 24%. Iepriekšējā PVN standartlikme bija 19%. Samazinātās likmes ir 9%, ko piemēro muzeju, izstāžu, kino un citu kultūras pasākumu ieejas biļetēm, grāmatu un periodisko izdevumu piegādēm, ortopēdisko produktu piegādēm, medicīnas un viesnīcu pakalpojumiem, un 5%, ko piemēro nekustamo īpašumu transakcijām. Eksporta darījumi netiek aplikti ar PVN. Pievienotais vērtības nodoklis nav jāmaksā par sociāliem, medicīnas, izglītības, finanšu un banku pakalpojumiem.